

Proces a míra invalidizace seniorů

Marcela Malá

ABSTRAKT

Stát se zabývá stárnutím populace jako nejcharakterističtějším rysem demografického vývoje České republiky i dalších vyspělých zemí. Cílem je poukázat na současný globální jev stárnutí jako jeden z nejvýznamnějších aktuálních problémů a analyzovat, do jaké míry zasahuje do života seniorů invalidita. Výsledkem jsou doporučení pro postup udržitelnosti a kvality důchodového systému.

ABSTRACT

This study deals with population aging as the most characteristic feature of demographic development in the Czech Republic and other developed countries. The aim is to highlight the current global aging phenomenon as one of the most important current problems and to analyze the extent to which disability affects the lives of elderly people. The outcome of the paper is a set of recommendations for quality improvement and sustainability of the pension system.

ÚVOD

Podle střední varianty projekce demografického vývoje zpracované Českým statistickým úřadem by měli v ČR lidé starší 65 let v roce 2030 tvořit 22,8 % populace, v roce 2050 pak 31,3 %, což představuje přibližně 3 miliony osob. Nejvyšší počet obyvatel ve věku 65 a více let se očekává v 50. letech 21. století, kdy by mohl být až dvojnásobný ve srovnání se současným stavem. Relativně nejrychleji se přitom bude zvyšovat počet osob nejstarších. V roce 2013 bylo 0,2 mil. osob starších 85 let, v roce 2060 se předpokládá nárůst na 0,8 mil, tedy 4 krát více (MPSV 2008).

Stárnutí obyvatelstva je bezesporu sociální proces, který společnost musí kontinuálně řešit. Musí jej však vnímat jako metamorfózu životního cyklu a nikoliv jen jako „přibývání“ starých lidí. Musí reformovat procesy zaměstnání, vzdělávání, zdravotní péče, rodinné politiky a nikoliv jen některé aspekty tohoto procesu... jen jeho demograficky viditelnou koncovku — starobní důchody (Tomeš 2012).

VĚKOVÁ STRUKTURA OBYVATELSTVA

Zjišťování věkové struktury obyvatelstva je výsledkem dlouhodobého demografického vývoje, změn v úrovni porodnosti, úmrtnosti a zahraniční migrace. Hlavním činitelem ovlivňujícím věkovou strukturu populace České republiky byla měnící se intenzita porodnosti v průběhu 20. století, která spolu s trvalým zlepšováním úmrtnostních poměrů, vyústila v tzv. stárnutí populace. To potvrdily také výsledky ze sčítání lidu v roce 2011.

Počet obyvatel celkem i v jednotlivých věkových skupinách měl v poválečné historii vývoj značně nepravidelný, přičemž pro kategorie produktivního (15 až 64 let) a postproduktivního věku (nad 65 let) platily trendy spíše růstové (s rozdílnou in-

tenzitou). Dětská složka o až 14 let častěji vykazovala pokles; přírůstky byly pouze v poválečném období a v sedmdesátých letech v důsledku přijatých krátkodobých pronatalitních opatření.

Po roce 1980 se růst osob ve věku 65 a 79 let (tj. osob s nárokem na starobní důchod, nicméně většinou schopných ekonomické aktivity) dočasně zastavil. Touto kategorií procházeli muži a ženy ze slabých populačních ročníků první světové války. Teprve ve druhé polovině devadesátých let, kdy se narození za první světové války postupně dožívali osmdesátky, se dlouhodobý růst této věkové skupiny obnovil.

Vývoj osob ve věku 65 a více let byl ovlivněn jednak úmrtností ve středním věku a jednak početností generací do daného věku vstupujících. Mezi lety 2001 a 2011 přešly do postproduktivní složky populačně silné generace osob narozených za druhé světové války. Procentuální nárůst je nejvýraznější v nejvyšších věkových skupinách, tj. 95 a více let, je potřeba ale přihlídnout k velmi malé početnosti této věkové skupiny v roce 2001. Souhrnně se populace 65 a víceletých od roku 2001 rozrostla o 17 % a populace 85 a víceletých o 37 %.

Typickým rysem starší populace je výrazná feminizace, která se s postupujícím věkem ještě prohlubuje. Zatímco ve věkové skupině 65 a více let tvoří ženy necelých 60 %, ve věkové skupině 85 a více let je to již 72 %. Zároveň však tím, jak se tyto věkové skupiny stávají početnější, hodnota indexu maskulinity v čase mírně stoupá.

Mezi lety 2001 a 2011 se zvýšila hodnota průměrného věku o 2,2 roku. Znamená to, že tempo růstu setrvalo zhruba na úrovni předchozího intercenzálního období. Z hlediska pohlaví byl o něco výraznější nárůst zaznamenán u mužů. Vzrostla také hodnota věkového mediánu, čili věku, který dělí populaci na dvě stejně velké části. Polovina mužů byla starší 38,5 let a polovina žen 41,6 let. Vzrůstající tendenci měly i indexy vyjadřující poměr tří základních věkových složek populace s výjimkou indexu závislosti I. Index stáří překročil poprvé v historii sčítání lidu hodnotu 100, tzn., že poproduktivní složka převážila nad dětskou (ČSÚ 2014).

Ukazatel	2001			2011		
	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem
Průměrný věk	37,1	40,3	38,8	39,5	42,4	41
Věkový medián	35	38,6	36,6	38,5	41,6	39,9
Index stáří ¹	64	107,6	85,4	86,9	135,3	110,5
Index závislosti I ²	23,7	22,6	23,1	20,9	20,1	20,5
Index závislosti II ³	15,1	24,3	19,7	18,1	27,2	22,6
Index ekonom. zatížení ⁴	38,8	46,8	42,8	39	47,3	43,1

TAB. 1 Ukazatelé věkové struktury ze sčítání lidu v letech 2001 a 2011

¹ Index stáří vyjadřuje, kolik je v populaci obyvatel ve věku 65 let a více na 100 dětí ve věku 0–14 let

² Index závislosti I vyjadřuje počet dětí ve věku 0–14 let na 100 osob ve věku 15–64 let

³ Index závislosti II udává počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15–64 let

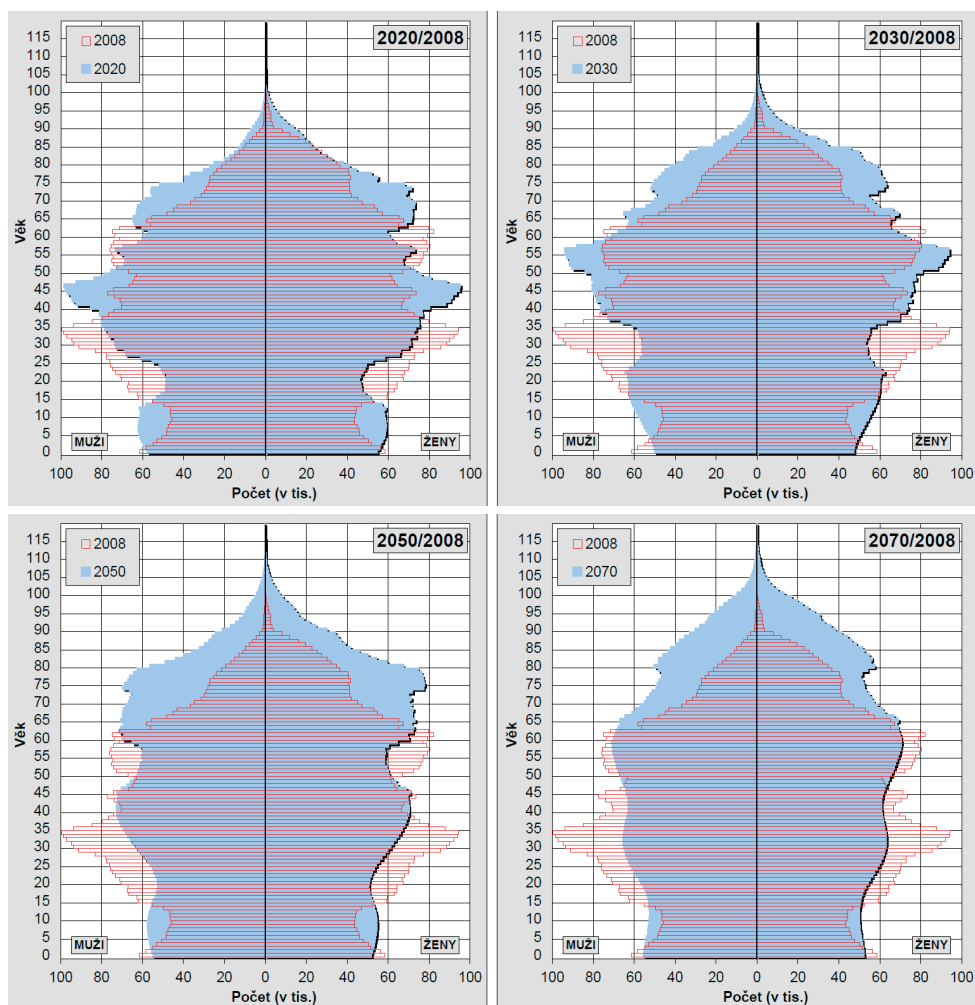
⁴ Index ekonomického zatížení udává počet dětí ve věku 0–14 let a počet obyvatel ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15–64 let

Zdroj dat: ČSÚ, 2014

S výjimkou sedmdesátých let rostl průměrný věk do devadesátých let v intercenzálním období vždy přibližně o jeden rok. Po sčítání v roce 1991 se tempo růstu začíná

zrychlovat a do roku 2001 se průměrný věk zvýšil už o 2,5 roku. V roce 2011 pak došl průměrný věk, medián i index stáří historického maxima. Uvedený dlouhodobý vývoj se promítá do věkové skruktury obyvatel České republiky, která je výrazně nepravidelná (ČSÚ 2012)

GRAF 1 Očekávaná věková struktura obyvatelstva v porovnání s výchozí věkovou strukturou z roku 2008
Zdroj: Burcin, 2010

INVALIDITA

Se zvyšováním věku narůstá invalidita. Nejvýrazněji jsou senioři postižováni těmito nemocemi (MKN 2008):

- IV. skupina (E00–E90) — nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (cukrovka — diabetes)

- V. skupina (F00–F99) — duševní poruchy a poruchy chování
 VI. skupina (G00–G99) — nemoci nervové soustavy
 IX. skupina (I00–I99) — nemoci oběhové soustavy (srdce, mozkové infarkty)
 X. skupina (J00–J99) — nemoci dýchací soustavy
 XI. skupina (K00–K99) — nemoci trávicí soustavy
 XIII. skupina (M00–M99) — nemoci svalové a kosterní soustavy

Do 31. 12. 2009 byl přiznáván invalidní důchod v režimu částečné a plné invalidity, od 1. 1. 2010 je odstupňován do třech stupňů invalidity.

PŘEHLED DO 31.12.2009 – ČÁSTEČNÁ A PLNÁ INVALIDITA

IV. SKUPINA – NEMOCI ENDOKRINNÍ, VÝŽIVY A PŘEMĚNY LÁTEK

Částečné invalidní důchody, které byly přiznány z důvodu nemocí přeměny látek, mají v období 2004–2009 stoupající křivku již ve věkové skupině 45–49 let, která kulminuje v období 50–54 let. Od 55 let nastává mírně klesající tendence. U plného invalidního důchodu je stav přiznávání u této skupiny obdobný, stoupající tendence ale probíhá dále i po období věku nad 55 let.

Částečná invalidita											
IV. skupina — nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (cukrovka — diabetes)											
Rok	0–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60+	Celkem
2004	12	28	30	40	57	87	208	345	266	19	1 092
2005	10	22	45	47	61	123	186	318	259	26	1 097
2006	7	19	39	70	66	105	187	365	345	41	1 244
2007	16	31	37	59	90	120	152	307	335	42	1 189
2008	9	21	32	60	65	129	149	290	310	45	1 110
2009	15	22	40	74	72	110	181	282	304	34	1 134

TAB. 2 Částečná invalidita

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Plná invalidita											
IV. skupina — nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (cukrovka — diabetes)											
Rok	0–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60+	Celkem
2004	9	11	22	31	58	87	171	364	408	36	1 197
2005	3	14	27	34	50	76	129	313	377	51	1 074
2006	8	9	19	20	32	57	146	288	377	56	1 012
2007	5	9	22	33	41	67	109	230	355	70	941
2008	4	14	16	19	37	41	88	185	284	72	760
2009	6	11	14	23	28	52	81	197	314	69	795

TAB. 3 Plná invalidita

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

V. A VI. SKUPINA – DUŠEVNÍ PORUCHY A NEMOCI NERVOVÉ SOUSTAVY

U V. a VI. skupiny (souhrnně duševní choroby) je nejvyšším nárůstem invalidity věkové rozhraní 50–54 let. Poté dochází k poklesu. Více se přiznávají invalidní důchody pro diagnózu V. skupiny, tedy duševních chorob a poruch chování. U nemocí nervové soustavy je počet diagnóz přibližně o polovinu nižší. Plná invalidita se ve skupinách těchto diagnóz od částečné invalidity liší. Po celkově vysokém počtu invalidních ve věku 0–19 let následuje pokles, stoupající křivka nastává od 45–49 let, kulminuje mezi 50–54 rokem a poté opět klesá.

Částečná invalidita

V. skupina — duševní poruchy a poruchy chování

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2004	73	139	158	172	190	266	400	515	284	11	2 208
2005	69	134	158	161	219	263	367	580	296	19	2 266
2006	63	125	141	159	201	278	403	564	368	32	2 334
2007	67	170	198	251	235	352	427	651	435	30	2 816
2008	61	124	156	223	222	355	413	579	402	39	2 574
2009	91	167	172	235	312	342	380	623	482	36	2 840

VI. skupina — nemoci nervové soustavy

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2004	37	52	78	105	107	140	213	282	145	7	1 166
2005	21	51	95	109	102	156	172	269	195	11	1 181
2006	33	60	81	120	139	173	203	272	195	22	1 298
2007	53	70	73	142	127	164	219	296	200	28	1 372
2008	27	66	76	145	129	132	166	254	197	26	1 218
2009	48	83	101	159	164	168	166	298	249	21	1 457

TAB. 4 Částečná invalidita

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Plná invalidita

V. skupina — duševní poruchy a poruchy chování

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2004	484	232	283	253	253	332	530	791	549	36	3 743
2005	466	220	273	242	244	301	414	659	515	60	3 394
2006	407	215	233	240	222	337	407	684	572	65	3 382
2007	437	235	225	233	180	267	374	665	539	71	3 226
2008	428	197	209	270	206	219	298	553	506	70	2 956
2009	444	208	205	210	231	248	298	449	478	66	2 837

Plná invalidita											
VI. skupina – nemoci nervové soustavy											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2004	154	53	70	72	85	98	180	296	205	19	1 232
2005	158	34	64	85	86	99	150	221	220	24	1 141
2006	146	38	57	86	69	115	149	223	235	27	1 145
2007	140	33	67	95	78	98	144	220	210	35	1 120
2008	184	31	50	76	88	86	114	209	216	40	1 094
2009	210	36	51	75	78	95	94	171	215	31	1 056

TAB. 5. Plná invalidita
Zdroj dat: ČSSZ, 2014

IX. SKUPINA – NEMOCI OBĚHOVÉ SOUSTAVY

Onemocnění oběhové soustavy, tedy zejména nemoci srdce a mozkové infarkty, vysoce stoupá od věkové skupiny 50–54 let. V porovnání s věkovou skupinou 45–49 let, kde je počet postižených již také poměrně vysoký, je nárůst více než dvojnásobný. U plné invalidity počet nemocných, stejně jako u částečné invalidity, prudce stoupá od 50–54 let a pokračuje dalším vzestupem, který je výraznější, než-li u invalidity částečné.

Částečná invalidita											
IX. skupina – nemoci oběhové soustavy (srdce, mozkové infarkty)											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2004	4	17	45	62	105	219	492	1 071	1 075	111	3 201
2005	5	17	37	54	107	166	473	898	1 065	144	2 966
2006	6	20	35	55	71	160	386	781	1 104	173	2 791
2007	6	16	32	75	104	202	371	821	1 038	217	2 882
2008	5	25	26	69	100	190	306	686	926	201	2 534
2009	2	15	30	54	93	173	309	634	982	226	2 518

TAB. 6 Částečná invalidita
Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Plná invalidita											
IX. skupina – nemoci oběhové soustavy (srdce, mozkové infarkty)											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2004	7	14	38	54	103	171	478	1 089	1 676	230	3 860
2005	18	26	40	50	82	152	373	995	1 488	302	3 526
2006	8	21	29	43	70	147	336	865	1 481	324	3 324
2007	6	13	31	53	80	138	251	683	1 207	344	2 806
2008	11	16	25	35	59	97	239	516	927	300	2 225
2009	20	14	13	44	49	120	195	471	913	281	2 120

TAB. 7 Plná invalidita
Zdroj dat: ČSSZ, 2014

X. SKUPINA – NEMOCI DÝCHACÍ SOUSTAVY

Onemocnění soustavy dýchací bylo v rámci částečného důchodu v letech 2004–2009 zastoupeno v poměrně nízkém počtu, v porovnání s ostatními skupinami je nejnižší. Vyšší výskyt je zaznamenán od věkové kategorie 50–54 let. Od období 55–59 let následuje pokles. Totéž se projeví u i invalidních důchodů plných.

Částečná invalidita

X. skupina – nemoci dýchací soustavy

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2004	4	13	24	33	41	71	99	190	122	15	612
2005	0	15	21	40	47	52	85	169	116	12	557
2006	3	8	15	32	46	62	98	183	140	19	606
2007	7	10	23	33	53	57	106	163	139	10	601
2008	4	7	13	24	45	60	67	142	160	10	532
2009	2	8	15	32	40	50	83	120	124	24	498

TAB. 8 Částečná invalidita

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Plná invalidita

X. skupina – nemoci dýchací soustavy

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2004	3	8	13	16	29	35	99	212	230	29	674
2005	2	3	8	15	20	29	75	183	229	32	596
2006	2	5	12	21	29	38	71	176	219	40	613
2007	0	5	8	17	29	31	55	145	211	37	538
2008	1	4	9	11	20	30	47	115	177	47	461
2009	2	4	5	8	19	30	43	101	168	45	425

TAB. 9 Plná invalidita

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

XI. SKUPINA – NEMOCI TRÁVICÍ SOUSTAVY

Další, celkově nízká invalidita, spadá pod nemoci trávicí soustavy, kde více začíná stoupat počet nemocných již u věkové kategorie 45–49 let, pokračuje rozmezím 50–54 let, poté, stejně jako u X. skupiny následuje pokles.

Částečná invalidita											
XI. skupina — nemoci trávicí soustavy											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2004	6	33	61	58	77	95	154	196	116	3	798
2005	1	41	52	59	79	98	125	197	123	8	783
2006	7	25	50	84	74	90	126	173	132	7	768
2007	9	38	58	90	94	97	114	199	121	13	833
2008	3	45	55	98	97	80	130	174	138	17	837
2009	10	49	52	80	98	92	121	161	130	10	803

TAB. 10 Částečná invalidita
Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Plná invalidita											
XI. skupina — nemoci trávicí soustavy											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2004	3	26	44	54	62	82	185	238	187	20	901
2005	7	32	33	45	64	84	132	237	163	19	816
2006	3	18	38	43	57	93	113	230	199	14	808
2007	6	30	34	42	70	78	129	179	169	27	764
2008	7	22	36	50	49	78	104	161	167	30	704
2009	6	27	29	56	52	67	74	148	139	27	625

TAB. 11 Plná invalidita
Zdroj dat: ČSSZ, 2014

XIII. SKUPINA — NEMOCI SVALOVÉ A KOSTERNÍ SOUSTAVY

Vůbec nejčastější diagnózou přiznávání částečných důchodů patří do XIII. skupiny, tedy nemocí svalové a kosterní soustavy. Patrnější zvyšování začíná již ve věkové skupině 30–34 let, poté následuje prudký vzestup, kdy nejvíce postiženou věkovou kategorií jsou roky 50–54 let.

Částečná invalidita											
XIII. skupina — nemoci svalové a kosterní soustavy											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2004	29	103	251	499	748	1 162	2 096	3 500	2 396	140	10 924
2005	21	68	203	430	673	992	1 717	3 077	2 262	214	9 657
2006	12	81	198	482	725	1 097	1 731	3 290	2 755	314	10 685
2007	20	93	249	579	852	1 325	1 831	3 553	3 089	447	12 038
2008	35	133	232	571	854	1 229	1 839	3 415	3 126	467	11 901
2009	35	105	198	527	876	1 239	1 742	3 315	3 170	461	11 668

TAB. 12 Částečná invalidita
Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Plná invalidita

XIII. skupina — nemoci svalové a kosterní soustavy

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2004	18	86	182	327	462	625	1 143	2 058	2 043	241	7 185
2005	26	50	159	275	332	542	934	1 681	1 658	223	5 880
2006	24	62	136	304	411	589	891	1 752	1 946	289	6 404
2007	28	86	142	304	421	659	888	1 775	2 025	424	6 752
2008	27	76	150	329	435	629	852	1 783	1 999	473	6 753
2009	31	72	127	283	458	549	824	1 528	2 128	464	6 464

TAB. 13 Plná invalidita
Zdroj dat: ČSSZ, 2014

PŘEHLED OD 1. 1. 2010 — TŘI STUPNĚ INVALIDITY

IV. SKUPINA — NEMOCI ENDOKRINNÍ, VÝŽIVY A PŘEMĚNY LÁTEK

Pro diagnózu IV. skupiny, zejména cukrovky, bylo od 1. 1. 2010 přiznáno nejvíce invalidních důchodů pro invaliditu I. stupně. Nejvyšší nárůst je zaznamenán od věku 50 let. V porovnání s invalidními důchody přiznanými do 31. 12. 2009 je ale pro tuto skupinu výskyt výrazně menší.

Invalidita I. stupně

IV. skupina — nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (cukrovka — diabetes)

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	6	19	26	32	43	59	99	153	179	19	635
2011	14	19	13	32	55	58	84	152	194	20	641
2012	13	22	31	33	51	78	88	140	184	27	667
2013	11	27	23	36	54	76	81	134	184	24	650

TAB. 14 Invalidita I. stupně
Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Invalidita II. stupně

IV. skupina — nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (cukrovka — diabetes)

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	2	5	10	9	9	22	33	67	91	13	261
2011	4	6	7	9	20	20	28	67	95	18	274
2012	1	5	4	12	16	21	40	59	83	16	257
2013	5	4	2	6	10	13	35	60	94	10	239

TAB. 15 Invalidita II. Stupně
Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Invalidita III. stupně											
IV. skupina — nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (cukrovka — diabetes)											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	2	1	6	8	10	22	33	86	111	24	303
2011	6	5	6	13	17	13	33	52	99	24	268
2012	4	1	8	5	8	15	22	45	82	22	212
2013	7	4	6	4	14	23	30	42	71	31	232

TAB. 16 Invalidita III. Stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

V. A VI. SKUPINA — DUŠEVNÍ PORUCHY A NEMOCI NERVOVÉ SOUSTAVY

U invalidity I. stupně docházelo k nejvyššímu nárůstu u V. i VI. skupiny diagnóz, podobně jako v minulých letech u plné a částečné invalidity, v rozmezí 50–54 let.

Pro invaliditu II. stupně platil v V. skupině též nárůst pro roky 50–54, ovšem pro VI. skupinu vzrůst kulminoval až pro věkové rozhraní 55–59 let. V invaliditě pro III. stupeň lze vysledovat pro V. i VI. stupeň diagnóz nejvyšší nárůst ve věkovém rozmezí 55–59 let, kromě roku 2010, kdy bylo pro V. i VI. stupeň přiznáno důchodů téměř stejně.

Pro duševní choroby je v I. a II. stupni invalidity postupný nárůst případů, pro V. skupinu celkově vyšší. Ve třetím stupni invalidity je nejvíce postižených duševními chorobami již ve věkové skupině 0–19 let (vrozené vady), poté nastává pokles a dále pokračuje mírný vzestup.

Invalidita I. stupně											
V. skupina — duševní choroby a poruchy chování											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	55	128	115	163	202	234	269	430	313	16	1 925
2011	92	140	118	155	241	262	327	394	329	11	2 069
2012	122	161	181	204	308	328	397	476	398	22	2 597
2013	78	176	160	184	304	324	405	440	395	37	2 503
VI. skupina — nemoci nervové soustavy											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	32	45	60	76	103	97	106	159	159	12	849
2011	26	48	67	79	131	113	123	147	131	12	877
2012	41	71	74	109	150	131	149	163	163	21	1 072
2013	26	60	69	86	123	136	115	143	155	23	936

TAB. 17 Invalidita I. stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Invalidita II. stupně

V. skupina — duševní choroby a poruchy chování

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	35	61	55	71	73	73	115	182	149	10	824
2011	42	66	61	68	93	84	115	156	146	13	844
2012	49	77	52	66	88	110	131	165	152	14	904
2013	44	65	60	59	89	67	121	140	177	15	837

VI. skupina — nemoci nervové soustavy

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	18	24	10	34	30	33	46	62	68	9	334
2011	31	12	18	30	42	48	66	63	82	9	401
2012	24	10	24	30	51	41	44	58	101	13	396
2013	16	21	16	19	47	48	50	61	83	16	377

TAB. 18 Invalidita II. Stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Invalidita III. stupně

V. skupina — duševní choroby a poruchy chování

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	407	131	144	141	158	148	200	233	232	25	1 819
2011	492	120	133	146	156	130	157	196	237	21	1 788
2012	437	169	135	141	172	149	158	167	212	31	1 771
2013	472	144	145	129	149	154	153	164	194	33	1 737

VI. skupina — nemoci nervové soustavy

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	172	19	16	27	46	44	46	74	84	19	547
2011	178	14	16	36	33	41	48	74	103	19	562
2012	218	16	15	22	40	42	40	75	91	26	585
2013	196	19	21	26	32	30	40	50	94	34	542

TAB. 19 Invalidita III. Stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

IX. NEMOCI OBĚHOVÉ SOUSTAVY

Nemoci oběhové soustavy, zejména nemoci srdce a mozkové infarkty, postihují nejčastěji osoby v rozmezí 55–59 let. Nejméně důchodů se pro tuto diagnózu přiznalo ve II. stupni invalidity. I. a III. stupeň jsou co do počtu téměř vyrovnané a mají až dvojnásobný počet případů v porovnání se stupněm II.

Invalidita I. stupně											
IX. skupina – nemoci oběhové soustavy (srdce, mozkové infarkty)											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	4	7	15	34	39	84	157	364	529	115	1 348
2011	4	7	15	44	50	102	173	332	463	82	1 272
2012	5	10	19	28	62	108	207	327	512	90	1 368
2013	6	10	21	35	74	107	196	310	511	143	1 413

TAB. 20 Invalidita I. stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Invalidita II. stupně											
IX. skupina – nemoci oběhové soustavy (srdce, mozkové infarkty)											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	0	3	7	11	30	55	82	196	312	82	778
2011	4	7	4	16	31	44	117	189	322	73	807
2012	2	1	9	8	35	36	100	162	340	81	774
2013	0	2	5	12	26	50	91	169	299	109	763

TAB. 21 Invalidita II. Stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Invalidita III. stupně											
IX. skupina – nemoci oběhové soustavy (srdce, mozkové infarkty)											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	7	8	18	34	46	74	170	344	502	127	1 330
2011	8	10	14	19	49	75	143	244	488	161	1 211
2012	6	12	10	23	41	82	141	250	453	163	1 181
2013	5	4	7	14	35	70	153	237	421	179	1 125

TAB. 22 Invalidita III. Stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

X. NEMOCI DÝCHACÍ SOUSTAVY

Stejně jako v minulých letech jsou počtem nejméně zastoupeny nemoci dýchací soustavy. Nejvíce osob onemocnělo a byla jim přiznána invalidita ve věkovém rozmezí 55-59 let v I. stupni invalidity.

Invalidita I. stupně

X. skupina — nemoci dýchací soustavy

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	1	1	4	9	22	32	51	74	101	13	308
2011	1	2	10	14	26	31	44	63	81	7	279
2012	1	3	6	15	21	32	40	63	86	11	278
2013	0	3	6	14	30	36	52	59	77	11	288

TAB. 23 Invalidita I. stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Invalidita II. stupně

X. skupina — nemoci dýchací soustavy

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	1	0	6	9	11	12	23	52	70	9	193
2011	1	2	2	7	6	14	24	40	49	9	154
2012	0	3	5	7	8	11	22	32	47	8	143
2013	0	1	5	6	11	12	19	29	57	18	158

TAB. 24 Invalidita II. Stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Invalidita III. stupně

X. skupina — nemoci dýchací soustavy

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	3	1	5	3	13	10	20	45	79	19	198
2011	1	2	0	4	10	3	14	26	67	17	144
2012	0	0	2	5	7	7	19	31	60	26	157
2013	1	1	2	2	1	10	12	22	51	20	122

TAB. 25 Invalidita III. Stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

XI. NEMOCI TRÁVICÍ SOUSTAVY

O něco málo více, v porovnání s nemocemi dýchací soustavy, trpí lidé chorobami trávicí soustavy. Zde bylo nejvíce důchodů přiznáno pro I. a III. stupeň invalidity.

Invalidita I. stupně

XI. skupina — nemoci trávicí soustavy

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	5	31	32	39	41	48	62	66	57	6	387
2011	10	34	34	32	41	43	45	61	56	10	366
2012	7	40	41	47	67	47	61	61	68	3	442
2013	10	28	32	42	60	62	60	52	62	8	416

TAB. 26 Invalidita I. stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Invalidita II. stupně											
XI. skupina – nemoci trávicí soustavy											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	5	7	9	12	19	24	21	47	39	4	187
2011	2	10	7	14	22	20	25	47	45	6	198
2012	4	9	11	6	24	21	34	45	39	3	196
2013	1	13	12	10	16	24	24	34	47	7	188

TAB. 27 Invalidita II. Stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Invalidita III. stupně											
XI. skupina – nemoci trávicí soustavy											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	4	10	18	34	38	43	54	92	76	13	382
2011	3	24	15	31	34	47	62	53	70	22	361
2012	8	21	21	32	23	35	51	67	87	15	360
2013	3	12	18	28	39	34	43	60	81	18	336

TAB. 28 Invalidita III. Stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

XIII. SKUPINA – NEMOCI SVALOVÉ A KOSTERNÍ SOUSTAVY

Stejně jako do roku 2009 pokračuje i nadále nejvyšší počet nemocných pro XIII. skupinu zahrnující nemoci svalové a kosterní soustavy. K téměř dvojnásobnému nárůstu dochází po 50. roce života a nejvíce postižených je v I. stupni invalidity.

Invalidita I. stupně											
XIII. skupina – nemoci svalové a kosterní soustavy											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	8	35	78	221	407	527	747	1 418	1 542	228	5 211
2011	23	44	66	214	418	514	802	1 295	1 431	178	4 985
2012	9	51	104	210	484	591	887	1 278	1 518	179	5 311
2013	17	40	76	189	456	553	874	1 237	1 529	254	5 225

TAB. 29 Invalidita I. stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Invalidita II. stupně											
XIII. skupina – nemoci svalové a kosterní soustavy											
Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	9	13	26	64	76	109	198	377	511	89	1 472
2011	8	9	21	34	96	108	170	315	441	77	1 279
2012	5	7	21	47	84	103	181	291	425	82	1 246
2013	5	8	16	30	88	108	157	250	400	102	1 164

TAB. 30 Invalidita II. Stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

Invalidita III. stupně

XIII. skupina – nemoci svalové a kosterní soustavy

Rok	0-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Celkem
2010	16	16	32	80	104	122	170	277	420	103	1 340
2011	18	15	21	42	83	98	177	210	367	82	1 113
2012	10	10	23	49	83	103	149	206	299	84	1 016
2013	15	17	18	42	104	123	142	193	303	79	1 036

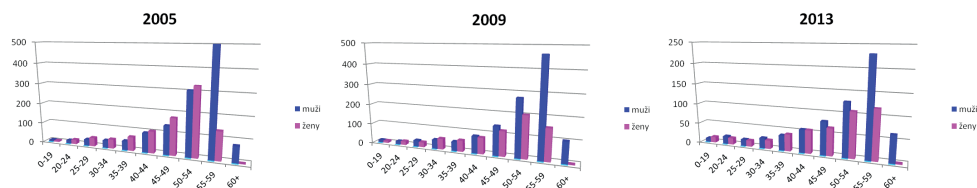
TAB. 31 Invalidita II. Stupně

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

POROVNÁNÍ DIAGNOSTICKÝCH SKUPIN VE ČTYŘLETÝCH INTERVALECH (2005–2009–2013) – GRAFICKÉ ZNÁZORNĚNÍ

IV. SKUPINA – NEMOCI ENDOKRINNÍ, PŘEMĚNY LÁTEK

Ve IV. skupině nemocí přeměny látek, zejména cukrovky, došlo od roku 2005 k poklesu. V porovnání počtu výskytu mezi muži a ženami je ve všech obdobích jednoznačně nejprudší nárůst onemocnění mužů ve věku od 55 let. U žen je zajímavý jeden vyšší nárůst oproti mužům, a to v roce 2005 a věkovém rozhraní 35–54 let věku.

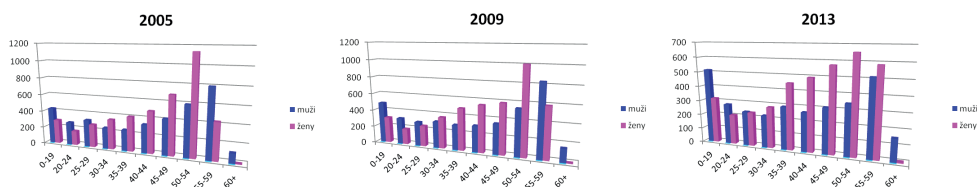

GRAF 2 Nemoci endokrinní, přeměny látek

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

V. + VI. SKUPINA – DUŠEVNÍ CHOROBY A NEMOCI NERVOVÉ SOUSTAVY

Duševními chorobami obecně trpí výrazně daleko více ženy, kulminace nastává po 50. roce života. U mužů se pro tuto skupinu začíná zvyšovat diagnostika po 55. roce.

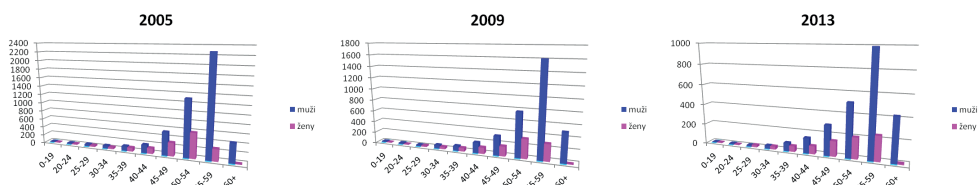

GRAF 3 Duševní choroby a nemoci nervové soustavy

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

IX. SKUPINA – NEMOCI OBĚHOVÉ SOUSTAVY

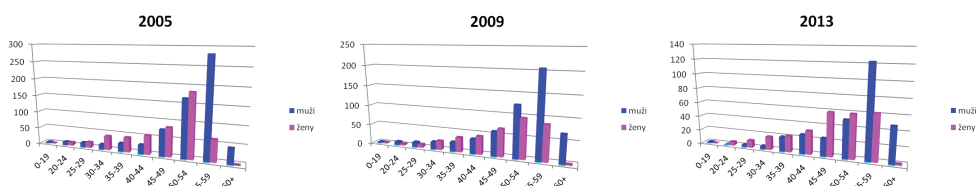
V počtu postižení nemocemi srdce a mozkových infarktů jednoznačně dominují muži, a to ve všech sledovaných letech i věkových rozmezích. Vůbec nejvyšší rozdíl v poměru k ženám nastává po 55. roku života.

GRAF 4 Nemoci oběhové soustavy
Zdroj dat: ČSSZ, 2014

X. SKUPINA – NEMOCI DÝCHACÍ SOUSTAVY

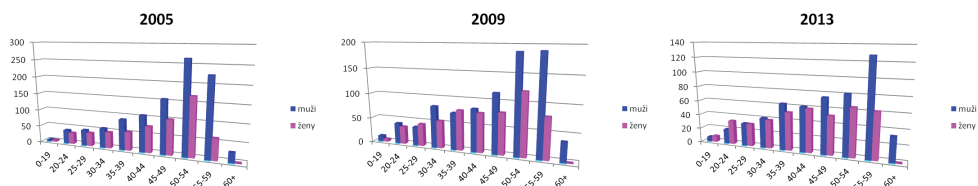
Nemocemi dýchací soustavy byly ve všech sledovaných obdobích postiženy více ženy do věkové kategorie 45–49 let. Mezi 50–54 lety byla situace mezi pohlavími střídavá a od 55 let věku jsou dýchacími potížemi výrazně více postiženi muži.

GRAF 5 Nemoci dýchací soustavy
Zdroj dat: ČSSZ, 2014

XI. SKUPINA – NEMOCI TRÁVICÍ SOUSTAVY

S trávicí soustavou má více problémů mužská populace, kdy je v letech 2005 i 2009 vysoký nárůst případů u mužů od 50 let výše. V roce 2013 se tato věková hranice posunula o kategorii po 55 roce života.

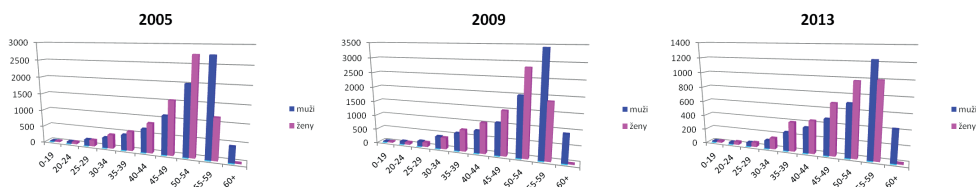

GRAF 6 Nemoci trávicí soustavy
Zdroj dat: ČSSZ, 2014

XIII. SKUPINA – NEMOCI SVALOVÉ A KOSTERNÍ SOUSTAVY

Obecně trpí nemocemi svalů a kostry častěji ženy do věku 54 let, po 55. roce života dochází k obratu a postižení jsou častěji muži.

GRAF 7 Nemoci svalové a kosterní soustavy

Zdroj dat: ČSSZ, 2014

SHRNUTÍ

Je patrné, že populace České republiky prochází dlouhodobě proměnou, která se označuje jako populační stárnutí. Z ekonomického a sociálního hlediska jde o změnu, která má dopad na ekonomickou zátěž obyvatelstva v produktivním věku. Nepříznivě se vyvíjí zejména relace mezi složkou postproduktivní a produktivní, kde se počet osob ve věku 65 a více let připadajících na 100 osob v produktivním věku od roku 1950 téměř zdvojnásobil — v roce 2011 dosáhl hodnoty 23 osob.

V návaznosti na to přibývá starobních důchodců a zvyšují se i náklady na financování důchodové agendy. Co se týče invalidních důchodců, jejich počet v období posledních třech let sledovaného období mírně klesá, což je dáno nižším počtem došlých žádostí a může zde hrát úlohu i zpřísnění v posuzování invalidity.

Obecně jsou lidé s přibývajícím věkem nejčastěji postiženi nemocemi přeměny látek, duševními chorobami a poruchami chování, nemocemi nervové, oběhové, dýchací, trávicí a kosterní soustavy. Absolutně nejvyšším počtem invalidních seniorů je pro XIII. skupinu, tedy nemoci svalové a kosterní soustavy. Naopak mezi skupiny s nejnižším výskytem diagnóz patří problémy s dýcháním a trávením. Invalidita obecně začíná prudce stoupat již od 55 roku věku.

Podíváme-li se na poměr diagnóz mezi pohlavími, u žen jednoznačně převažují duševní choroby a nemoci nervové soustavy, v nižší věkové kategorii (do 54 let) trpí ženy více nemocemi svalů a kostry. Muži trpí častěji než ženy cukrovkou, mají větší problémy s dýcháním a trávením a od věkové kategorie nad 55 let jsou častěji postiženi nemocemi svalů.

Vyplácené invalidní důchody zaznamenávají nejvyššího stoupaní ve věkové kategorii 50–59 let. U invalidity III. stupně tento nárůst ještě pokračuje, a to až do věku 65 let, kdy dochází k transformaci důchodů.

Hodnoty průměru délky pobírání důchodu se zvyšují (muži 18,92 let, ženy 26,90 let), průměrný věk starobních důchodců je 69 let, v porovnání s ostatními státy EU a OECD je to jeden z nejnižších důchodových věků.

Průměrná výše invalidních i starobních důchodů sice roste, ovšem v porovnání s průměrnou mzdou a zejména invaliditou III. stupně, kdy je člověk omezen v mož-

nostech výdělečné činnosti, je tento nárůst značně nedostačující. Výše starobních důchodů je o více než polovinu nižší, než je průměrná mzda, u invalidních důchodů III. stupně je průměrná výše ještě o něco nižší.

Ve sledovanosti ekonomické aktivity je patrné zvyšování. Pracujících důchodců ve všech věkových kategoriích, nevyjímaje důchodce 80 a víceletých, přibývá. Pracovní aktivita starobních důchodců velmi výrazně ovlivňuje příjmy domácností starších osob.

Vzhledem k tomu, že rychlé stárnutí populace vytváří finanční tlak na veřejné důchodové systémy, zavádí mnoho zemí EU opatření na podporu zapojení pracovníků starších 55 let na trhu práce. Mezi nejčastější přijímaná opatření patří zvýšení běžného důchodového věku, zvýšení požadovaného počtu příspěvkových let, zavedení pobídek pro pracovníky pro setrvání v pracovní činnosti i po dosažení běžného důchodového věku, odrazování od předčasného odchodu do důchodu nebo eliminování této možnosti.

Ač se lidé dožívají vyššího věku, důchodový systém se spíše nemění. Produktivně činných obyvatel, kteří přispívají do systému, bude ubývat, zatímco důchodců, čerpajících ze systému, přibývat. Jak vyplývá z dlouhodobých demografických prognóz vývoje obyvatelstva, zejména s ohledem na osoby poproduktivního věku, lze vyjádřit obavy z neudržitelnosti systému, nebude-li se kvalitně reformovat.

ZÁVĚR

Starší lidé patří mezi zranitelné skupiny ve společnosti. Často musí čelit mnohým stereotypům spojených se stářím a potýkat se se zhoršeným přístupem ke svým právům. Se zhoršujícími se fyzickými a psychickými schopnostmi v důsledku procesu stárnutí je vyvozována snížená společenská hodnota. Toto vše je o to vážnější u starších lidí postižených invaliditou.

S otázkou diskriminace a lidské důstojnosti pak úzce souvisí i zacházení se staršími osobami. Především nejkřehčí senioři s omezenou soběstačností závislí na pomoci rodiny, pracovníků zdravotních a sociálních služeb a dalších institucí mohou být vystaveni špatnému zacházení a zneužívání. Důraz proto musí být kladen na vzdělávání pečujících osob. Jak v rodině, tak i ve všech institucích musí být respektována a chráněna fyzická, sexuální, duševní a emocionální integrita a zaručené vyhovující životní podmínky. Jakékoliv nevhodné a nedůstojné či ponižující zacházení se staršími osobami je naprosto nepřijatelné (MPSV 2013).

Dalším negativem je výše nastavení dávek poskytovaných ze základního systému. Jsou příliš nízké, a proto velkému procentu oprávněných osob hrozí „propad“ do systému sociální péče. Dále je nutná vysoká profesionalizace posuzování zdravotního stavu a maximální podpora zaměstnávání osob s nepříznivým zdravotním stavem. Důležitý je vztah invalidního a starobního důchodu a nemocenského a důchodového pojištění v souvislosti s invaliditou. Důraz by měl být též kladen na pracovní rehabilitaci, možnost dobrovolného doplňkového invalidního pojištění a individualizaci poskytovaných peněžních dávek.

Co se týká nastavení důchodového systému v České republice, důležitými daty jsou zejména porovnání adekvátnosti příjmů v důchodu, a to k sociálním potřebám

i individuálnímu přičinění jedince, zvyšování požadovaného počtu příspěvkových let, zrušení tzv. náhradních dob pojištění, dosažení rovnováhy příjmu a výdajů průběžného důchodového pojištění, motivace zaměstnavatelů k příspěvkům na spoření svých zaměstnanců. Dále správné nastavení věkové hranice odchodu do důchodu tak, aby byla udržena rovnováha mezi důchodci a výdělečně činnými. Čím dřívější odchod do důchodu a čím méně příspěvkových let, tím nižší penze. Ovšem není důvodu pro předčasné odchody do důchodu. V tomto případě mají pojištěnci nárok na invalidní důchod (jsou-li nemocní) a dávky v nezaměstnanosti (jsou-li nezaměstnaní). Problém nevyřeší ani imigrace. Po zestárnutí budou imigranti požadovat dávky z důchodového systému, aniž by do něj během produktivního věku přispívali.

Po odchodu do důchodu je důležitá naplánovaná spotřeba. Je zde ale problém s inflací, kde ochranu mohou nabídnout průběžně financované systémy, jejichž základní úlohou je, aby byla zajištěna přiměřená úroveň důchodů pro pojištěnce se středními a nízkými příjmy a zároveň byla zajištěna ochrana pojištěnců před chudobou. Pro zlepšení situace je možno prodloužit věk odchodu do důchodu, jelikož přizpůsobení věku odchodu vzhledem k prodlužující se délce života, je v pořádku. Dále zvýšit pojistné, ovšem za předpokladu odstranění mezigenerační nespravedlnosti. Správnou cestou zcela určitě není snížení penzí, jelikož by se při odchodu do důchodu úroveň občanů neustále zhoršovala.

Aktuálními jsou pobídky pro účast starších pracovníků ke zvýšení míry zaměstnanosti. Není v pořádku, aby byli pracovníci povzbuzováni k předčasnému odchodu do důchodu a byli postihováni za setrvání na trhu práce po dosažení důchodového věku. Naopak za odložený odchod do důchodu by měly být nastaveny výhody. Je v pořádku, že důchodci pracují, současně se mzdou by se ale neměl vyplácet i důchod. Tím jsou poškozeni lidé, platící pojistné. Správné je čím dříve do důchodu, tím méně peněz a naopak. Toto je motivační řešení a obrovská rezerva pro stát.

Je potřeba též zprůhlednit penzijní systémy, aby k nim občané měli důvěru a dostávali spolehlivé a pravdivé informace. Problém je v nastavení pravidel pro spoření. Lidé neakumulují kapitál, příjmy částí domácností jsou nízké, jsou upřednostňovány krátkodobé spotřeby, nevytvářejí se důchodové úspory, informovanost je nízká.

Problémem je též vnímání starobního a invalidního důchodu. Více pilířové vnímání starobního důchodu nemůže řešit důchody invalidní. U invalidity není času na spoření, proto musí být zabezpečeny pojišťovací technikou, zatímco starobní důchody mohou být zajištěny technikou spořitelní. Výše invalidního důchodu by se měla odvíjet podle potřeby invalidní osoby, ne podle příspěvku v důchodovém pojištění.

Důchodová reforma je během na dlouhou trať. Její dopad se projeví za 30 až 50 let. K vybudování systému stojícího na pevných základech je potřeba kvalitního týmu odborníků mající vzdělání a zkušenosti v sociální politice. Krátkodobá a populistická řešení vedou jen k vítězství ve volbách, ale společnost bohužel nikam neposunují a lidem škodí.

ZDROJE

- BURCIN, B., KUČERA, T. *Prognóza populačního vývoje České republiky na období 2008–2070*. [cit. 2013-10-25]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/8842/Prognóza_2010.pdf
- ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. *Statistické ročenky*. [online]. Praha: ČSSZ. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/informacnimaterialy/statisticke-rocenky.htm>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Demografické stárnutí*. [online]. Praha: ČSÚ. [cit. 2012-9-13]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso.htm>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Věková struktura obyvatel podle dat sčítání lidu*. [online]. Praha: ČSÚ. [cit. 2014-4-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551781/17021714.pdf/950d576-fb17-4b2a-a221-01b0ff96ee3b?version=1.0>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Příprava na stárnutí*. [online]. Praha: MPSV, 1.8.2008. [cit. 2013-01-18]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2856>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017*. [online]. [cit. 2013-11-04]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/14540/III_vlada_Akcni_plan_starnuti.pdf
- TOMEŠ, I. *Obory sociální politiky*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2011. s. 182. ISBN 978-80-7367-868-5.
- TOMEŠ, I. Širší sociální souvislosti stárnutí obyvatelstva — mýty a skutečnosti. In: Fórum sociální práce. 1. vyd. Praha: Vydavatelství Filozofické fakulty UK v Praze, 2012, č. 2, s. 63. ISSN 1804-3070.
- WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: desátá revize*. Geneva, 2008. ISBN 978-80-904259-0-3.